

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm01011&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 01011. Спостереження за дитиною, мати якої зловживає психоактивними речовинами

Автори: Satu Kivitie-Kallio, Sarimari Tupola
Редактор оригінального тексту: Jukka Pekka Jousimaa
Дата останнього оновлення: 2016-05-11

Основні положення

- Зловживання психоактивними речовинами під час вагітності: див. [\[Настанова 00923 | Зловживання психоактивними...\]](#)
- Зловживання психоактивними речовинами у батьків завжди має як негайний, так і відтермінований вплив на дитину.
- Деякі матері можуть приховувати зловживання під час вагітності, інші можуть тимчасово зменшити або й зовсім припинити вживання психоактивних речовин. Мати може намагатись приховувати зловживання психоактивними речовинами, приміром, змінивши місце проживання.
- Зловживання психоактивними речовинами слід запідозрити, якщо:
 - зовнішній вигляд матері і/або її поведінка свідчать про зловживання психоактивними речовинами або спостерігаються прояви інтоксикації
 - пацієнтка стала на облік у жіночій консультації пізніше, ніж це необхідно
 - відвідування жіночої консультації або, згодом, лікаря-педіатра неодноразово пропускаються
 - у матері позитивні тести на гепатит В, С чи ВІЛ
 - попередні діти позбавлені батьківської опіки.

- Навіть якщо за здоров'ям матері ведеться постійне спостереження, рутинний огляд у лікаря-педіатра залишається важливим. Співпраця між різними службами охорони здоров'я з метою захисту прав дитини не може бути переоціненою.

Можливі проблеми матері

- Погане фізичне здоров'я
- Поганий харчовий статус
- Недотримання заходів контрацепції (підшкірний контрацептивний імплант є методом вибору, див. [\[настанова 00570 | Contraception: initiatio...\]](#))
- Інфекційні захворювання (гепатити, ВІЛ)
- Депресія та інші проблеми з психічним здоров'ям
- Фінансові проблеми, безробіття, обмежене коло спілкування, відсутність постійного партнера чи жорстоке ставлення у стосунках, кримінальна активність, жорстока поведінка.

Грудне вигодовування

- Протипоказане
 - При зловживанні психоактивними речовинами, що триває
 - Для ВІЛ-позитивних матерів
- Може бути дозволене
 - Замісна терапія метадоном або бупренорфіном не є абсолютним протипоказанням.
 - Мати з позитивним тестом на гепатит В може годувати грудьми, якщо новонародженого було вакциновано [\[настанова 00216 | Вірусний гепатит\]](#).
- Грудне вигодовування ймовірно не збільшує ризик новонародженого інфікуватися гепатитом С від матері.

Спостереження за дитиною

- Обширне фізикальне і неврологічне обстеження відповідно до віку
 - Роздягнути дитину повністю і оглянути шкіру.
 - Оцінити стан настороженості.

- Спостерігати за взаємодією між дитиною і опікуном; за тим, наскільки враховуються потреби дитини.
- Уважно занотувати всі дані обстеження і все, що може викликати занепокоєння.
- Запитати про те, коли дитина плаче, як їсть і що робить зазвичай.
- Фетальний алкогольний синдром (ФАС)
настанова 00925 [Спектр фетальних алкогол...]
- Вплив не легалізованих наркотиків може проявлятися наступним чином
 - затримка зростання обводу голови
 - гострі симптоми відміни
 - підгострі (тривають 3–6 місяців) симптоми відміни
 - можливий збільшений ризик синдрому раптової смерті немовлят
 - недбалість і погане ставлення
 - психіатричні проблеми
 - складнощі у школі
 - порушення розвитку мовлення
 - соціальні проблеми.
- Встановлено, що зростання у сім'ї, де зловживають алкоголем або наркотичними речовинами, має більш негативний вплив на психологічний розвиток дитини, ніж вплив наркотиків у пренатальному періоді. Крім того, фактори зовнішнього середовища відіграють важливу роль у довгостроковому прогнозі для дитини із ФАС.
- Слід занотувати будь-які ознаки можливої недбалості (наприклад, гігієна, одяг, стан шкіри, ставлення дитини до того, хто проводить огляд) чи поганого поведження.
- Слід перевірити стан гігієни зубів і рота, і, якщо необхідно, направити дитину до лікаря-стоматолога чи стоматолога-гігієніста.

Коментар експерта. В Україні відсутня спеціалізація стоматолог-гігієніст

- Перевірити наявність гепатитів та інших інфекційних захворювань.

Психологічні фактори

- Обговоріть сімейну ситуацію по суті, але дуже ввічливо і уникаючи звинувачень.
 - Соціальне оточення: інші діти, хто проводить з дитиною час впродовж дня, стосунки між батьками, місце роботи, проживання, прояви жорстокості в сім'ї, ставлення до фізичного покарання, зловживання психоактивними речовинами, під наглядом яких лікувальний закладів перебували батьки.
- Історія життя
 - Вагітність (зловживання психоактивними речовинами під час вагітності), ріст і розвиток, відвідування лікаря-педіатра, попередні захворювання.
- За певних обставин у батьків необхідно регулярно запитувати про зловживання психоактивними речовинами, або тоді, коли виникла така підозра.
- Запитати, як батьки оцінюють апетит дитини, її сон, плач тощо. Чи є якісь проблеми?
- Якщо необхідно, повідомити про дитину службі у справах дітей.

Співпраця з іншими організаціями

- З самого початку до роботи має бути залучений соціальний працівник із служби у справах дітей.
- Спостереження за дитиною, батьки якої зловживають психоактивними речовинами, є обов'язком сімейного лікаря та медичної сестри.
 - Слід пам'ятати про необхідність проведення спеціальних тренінгів.
- До процесу повинні бути залучені всі відповідні заклади. Наприклад, школи, соціальні служби, заклади нагляду за батьками.
- За можливості необхідно проводити заходи для батьків і дітей, створювати групи спільного перебування для батьків і дітей, групи для терапії шляхом взаємодії та інші структури підтримки.

Настанови

- [Настанова 00923](#). Зловживання психоактивними речовинами у вагітних.
- [Настанова 00570](#). Contraception: initiation, choice of method and follow-up.
- [Настанова 00216](#). Вірусний гепатит.
- [Настанова 00925](#). Спектр фетальних алкогольних порушень.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: [ebm01011](#) Ключ сортування: 031.071 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2016-05-11

Автор(и): [Satu Kivitie-KallioSarimari Tupola](#) Редактор(и): [Jukka Pekka Jousimaa](#)
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: [Maarit Green](#) Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії
[EBM Guidelines](#) [Paediatric psychiatry](#) [Alcohol-related diseases](#)

Ключові слова індексу

speciality: [Paediatric psychiatry](#) mesh: [Substance-Related Disorders](#) [FAS](#) mesh: [Child](#) mesh: [Child abuse](#)
mesh: [Child Development](#) [Child health clinic](#) [Child protection](#) mesh: [Child Rearing](#) [Child wellbeing](#) [Maternity](#)
[Motherhood](#) mesh: [Mothers](#) mesh: [Narcotics](#) [Neglect](#) mesh: [Parent-Child Relations](#) mesh: [Parenting](#)
[Substance abuse](#) mesh: [Breast feeding](#) [Buprenorphine](#) [Domestic violence](#) [Hepatitis B](#) [Hepatitis C](#) [HIV](#)
[Maternity clinic](#) [Methadone](#) mesh: [Pregnancy](#) [School problems](#) [Substitution therapy](#) icpc-2: [P19](#) icpc-2: [P18](#)
icpc-2: [P15](#) icpc-2: [W27](#) icpc-2: [W84](#) icpc-2: [A90](#) icpc-2: [Z18](#)